

Handbok

Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland

Fastställd av Vårdsamverkan Västra Götaland (Ledningsgrupp för samverkan mellan region och kommuner i Västra Götaland)

Innehållsförteckning	s.2
Diabetes	s.7
Om handboken.....	s.7
Diabeteshjälpmedel	s.7
Definition av diabeteshjälpmedel	s.7
Sortiment	s.8
Tillbehör	s.8
Ansvarsfördelning	s.8
Vårdgivarens ansvar	s.8
Verksamhetschefens ansvar	s.8
Förskrivarens ansvar	s.8
Patientens ansvar.....	s.8
Egenvård.....	s.9
Kompetenskrav	s.9
Förskrivning i vårdkedjan	s.9
Hjälpmedel i olika situationer	s.11
På sjukhus.....	s.11
I ordinärt eller särskilt boende.....	s.11
Vid resa.....	s.12
Kostnadsansvar	s.12
Kostnader och avgifter för patienter	s.13
Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland.....	s.13
Förskrivning till person från andra länder.....	s.13
Förskrivning till person med skyddade personuppgifter	s.13
Beställning och leverans	s.13
Antal uttag.....	s.14
Länkar.....	s.15

Inkontinens, Blås- och tarmdysfunktion	s.17
Om handboken.....	s.17
Förbrukningsartiklar vid blås- och tarmfunktionsstörning	s.17
Definition av förbrukningsartiklar	s.17
Sortiment	s.18
Ansvarsfördelning	s.18
Vårdgivarens ansvar	s.18
Verksamhetschefens ansvar	s.18
Förskrivarens ansvar	s.18
Patientens ansvar	s.18
Egenvård.....	s.18
Kompetenskrav	s.18
Förskrivning i vårdkedjan	s.19
Ren intermittent kateterisering (RIK).....	s.20
Perkutan nefropyelostomikateter (p-kateter)	s.20
Tarmskölningsprodukter	s.21
Förskrivning till barn med blås- och tarmdysfunktion.....	s.21
Förbrukningsartiklar i olika situationer	s.21
På sjukhus.....	s.21
I ordinärt eller särskilt boende.....	s.21
Vid resa.....	s.22
Kostnadsansvar	s.22
Kostnader och avgifter för patienter	s.22
Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland.....	s.22
Förskrivning till person från andra länder.....	s.23
Förskrivning till person med skyddade personuppgifter	s.23
Länkar	s.24

Nutrition	s.26
Om handboken.....	s.26
Nutritionsbehandling	s.26
Definition av nutritionsprodukter	s.28
Sondmatningstillbehör	s.28
Sortiment	s.29
Ansvarsfördelning	s.29
Vårdgivarens ansvar	s.29
Verksamhetschefens ansvar	s.29
Förskrivarens ansvar	s.29
Patientens ansvar	s.29
Kompetenskrav	s.30
Tabell 1. Förskrivningsrätt inom Västra Götalandsregionen	s.31
Förskrivning i vårdkedjan	s.32
Överföring av förskrivningsansvaret.....	s.32
På sjukhus.....	s.32
Egenvårdsbeslut	s.33
Uppföljning.....	s.33
Gastrostomier	s.33
Nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör i olika situationer.....	s.34
På sjukhus.....	s.34
Vid resa.....	s.34
Kostnadsansvar	s.34
Tabell 2. Kostnadsansvar.....	s.35
Egenavgifter	s.36
Tabell 3. Egenavgifter då Västra Götalandsregionen har kostnadsansvaret för nutritionsprodukter	s.36
Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland.....	s.36

Förskrivning till person från andra länder.....	s.37
Förskrivning till person med skyddade personuppgifter	s.37
Beställning/uttag och leverans	s.37
Länkar	s.38
Bilaga 1. Patientens väg i vårdkedjan	s.40
Spolvätskor	s.41
Sortiment	s.41
Kompetenskrav	s.41
Kostnadsansvar	s.41
Beställning och leverans	s.41
Länkar	s.42
Stomi	s.43
Om handboken.....	s.43
Stomihjälpmedel	s.43
Definition av stomihjälpmedel.....	s.43
Sortiment	s.44
Tillbehör	s.44
System för tömning av stomibandage eller reservoar.....	s.44
Ansvarsfördelning	s.45
Vårdgivarens ansvar	s.45
Verksamhetschefens ansvar	s.45
Förskrivarens ansvar	s.45
Patientens ansvar.....	s.45
Egenvård.....	s.45
Kompetenskrav	s.45
Förskrivning i vårdkedjan	s.46
Stomihjälpmedel i olika situationer	s.47
På sjukhus.....	s.47
I ordinärt och särskilt boende	s.47

Vid resa.....	s.48
Kostnadsansvar	s.48
Kostnader och avgifter för patienten.....	s.49
Besöksavgift	s.49
Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland.....	s.49
Förskrivning till person från andra länder.....	s.50
Förskrivning till person med skyddade personuppgifter	s.50
Anvisning om förskrivning av stomihjälpmedel.....	s.50
Produktgrupper stomihjälpmedel.....	s.50
Beställning och leverans	s.52
Anpassning	s.52
Antal uttag.....	s.52
Länkar	s.53
Trakeostomi.....	s.55
Sortiment	s.55
Kompetenskrav	s.55
Kostnadsansvar	s.55
Beställning och leverans	s.55
Länkar.....	s.56

Diabetes

Om handboken

Handboken har som utgångspunkt i lagstiftning och politiska beslut och riktar sig till dig som förskriver diabeteshjälpmiddel i Västra Götaland. Syftet med handboken är att klargöra förskrivnings- och kostnadsansvaret i vårddedjan. Målet med förskrivning av diabeteshjälpmiddel är att ge förutsättningar för ett välfungerande liv med god livskvalitet.

[Medicinska riktlinjer – Egenmätning av blodglukos vid diabetes](#)

[Nationella riktlinjer för diabetesvård](#)

[Vårdhandboken](#)

Diabeteshjälpmiddel

Personer med diabetes ska ges möjlighet att på lika villkor kunna kontrollera och styra sin behandling och egenvård. Det är av största vikt att ordination och förskrivning av insulinpumpar i Västra Götaland sker på lika villkor oavsett vilken klinik patienten vårdas på. De kliniska riktlinjer som finns ska följas, och insulinpump ska vara behandlingsalternativ då indikationer enligt Nationella riktlinjer är uppfyllda. Vid förskrivning av insulinpump och CGM-system (Continuous glucose monitoring) innebär det att hjälpmedlen lånas ut till patient. Patient skriver under ett låneavtal där hen förbinder sig om att ta vara på hjälpmedlet. En rekommendation att komplettera sitt försäkringsskydd ska ges då patient kan bli ersättningsskyldig om oaksamhet förekommit. Gällande rekommenderat antal utrustningar så bör grundprincipen vid förskrivning vara att endast en uppsättning av hjälpmedlet ska förskrivas.

[Bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård \(SOSFS](#)

[2009:6\) Nationella riktlinjer för diabetesvård](#)

[Samverkansrutin för tillämpning av SOSFS 2009:6, bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård](#)

Definition av diabeteshjälpmiddel

Diabeteshjälpmiddel är produkter som hjälper patienten att administrera läkemedel samt utvärdera och styra sin behandling. De är en del i vård och behandling av diabetes och kan inte frikopplas från andra vård- och behandlingsinsatser. Varje sjukvårdshuvudman (landsting/region) fastställer vilka enskilda produkter hälso- och sjukvården tillhandahåller

som diabeteshjälpmedel. I Västra Götaland ska i första hand förskrivning ske från det fastställda sortiment av diabeteshjälpmedel som är upphandlat enligt Lagen om offentlig upphandling.

Undantag: Förfyllda insulinpennor definieras som läkemedel.

Diabeteshjälpmedel är en medicinteknisk produkt och är avsedd att användas i diabetesvården. Lagen om medicintekniska produkter definierar de säkerhetskrav som skall uppfyllas.

[Lagen om medicintekniska produkter \(SFS 1993:584\)](#)

Sortiment

Västra Götalandsregionen har ett upphandlat sortiment av diabeteshjälpmedel som i första hand ska användas. Det är förskrivaren som väljer hjälpmedel i samråd med patienten, vars önskemål, vardagliga aktiviteter och behov spelar in i valet. Om patientens individuella behov inte kan tillgodoses med upphandlat sortiment kan hjälpmedel förskrivas utanför sortimentet. Förskrivning av diabeteshjälpmedel utanför upphandlat sortiment följs upp löpande av Läkemedelsnära Produkter (LMN).

Tillbehör

Som tillbehör räknas bland annat produkter som krävs för att desinficera, fästa och minska irritation av häftmaterial. Tillbehör förskrivs på samma villkor som diabeteshjälpmedel.

Ansvarsfördelning

[Gemensamma anvisningar handböcker – Ansvarsfördelning](#)

Vårdgivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vårdgivarens ansvar](#)

Verksamheternas ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker - Verksamheternas ansvar](#)

Förskrivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker - Förskrivarens ansvar](#)

Patientens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker - Patientens ansvar](#)

Egenvård

En ordinerad hälso- och sjukvårdsåtgärd som kan utföras av patientens själv, förälder eller annan lämplig person ska vara föremål för ett beslut om egenvård.

[Gemensamma anvisningar handböcker - Egenvård](#)

Kompetenskrav

Verksamhetschef eller motsvarande utser vilken personal inom sin verksamhet som ska få förskrivningsrätt. Förskrivare ska vara registrerad i vårdgivarens register över förskrivare. Förskrivareregister som baseras på personalens behörigheter i Sesam LMN kan tillhandahållas från Läkemedelsnära Produkter (LMN).

Det är även verksamhetschef som ska säkerställa att de utsedda förskrivarna har kunskap om diabetes, diabeteshjälpmiddel och förskrivningsprocessen.

- Lägsta kompetenskrav vid förstagångsförskrivning av diabeteshjälpmiddel.
Omvårdnad vid diabetes 15 hp/10p
- Lägsta kompetenskrav vid förnyad/itererad förskrivning av diabeteshjälpmiddel.
Sjuksköterska som genomgått förskrivareutbildning anordnad av Läkemedelsnära Produkter alternativt motsvarande lokalt anordnad utbildning.

Verksamhetschef ska även säkerställa att omvårdnadspersonal som vårdar personer med diabetes har rätt kompetens. Önskvärt är att omvårdnadspersonal genomgår LMN:s basutbildning alternativt motsvarande lokalt anordnad utbildning.

[Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården \(SOSFS 2008:1\)](#)

Förskrivning i vårdkedjan

I de fall hälso- och sjukvårdsansvaret övergår från en vårdgivare till en annan ska informationsöverföring ske via remiss och/eller samordnad vårdplanering. Det innefattar överföring mellan sjukhus/habilitering, primärvård och kommun.

Remitterande enhet har förskrivnings- och kostnadsansvar för tre månaders förbrukning eller enligt överenskommelse med övertagande enhet.

I de fall en patient väljer att lista om sig till annan vårdcentral har förskrivaren rätt att makulera aktuell förskrivning och hänvisa till förskrivare på vald vårdcentral. Dock måste patientsäkerheten gå i första hand och ett ansvar finnas att inte patient står utan hjälpmedel.

I primär- och länssjukvård ansvarar diabetessjuksköterska/läkare för förskrivning och uppföljning av diabeteshjälpmedel. Förstagångsförskrivning ska alltid ske i primär- eller länssjukvård. Den som förskriver har också uppföljningsansvar.

Patient med insulinpump, barn och gravida med diabetes och andra mer komplicerade fall ska behandlas på diabetesmottagning/specialistklinik inom länssjukvård. I dessa fall har diabetessjuksköterska/läkare inom länssjukvård kvar ansvaret för förskrivning och uppföljning under hela vårdprocessen.

I kommunen utser verksamhetschef de sjuksköterskor som får förskriva och ansvara för uppföljning av diabeteshjälpmedel till de patienter som är inskrivna i kommunal hälso- och sjukvård.

Om en patient är inskriven i kommunal hälso- och sjukvård, men fortsätter sina diabeteskontroller inom specialistsjukvård eller hos diabetessjuksköterska i primärvård, kvarstår förskrivnings- och uppföljningsansvar i primärvård/specialistsjukvård.

För patient inskriven i kommunal hälso- och sjukvård som efter vårdplanering inte längre följs upp av specialistsjukvård/diabetessjuksköterska i primärvård, ansvarar kommunen för förskrivning och uppföljning.

Vårdnivån bestäms i en sedvanlig vårdplanering där kommunens patientansvariga sjuksköterska, diabetessjuksköterska från primärvården, (eller länssjukvården), läkaren och patient/anhörig är delaktiga.

Det är diabetessjuksköterskan som bedömer om ett hjälpmedel skall bytas ut. Byte av diabeteshjälpmedel ska endast ske om till exempel patientens behov av produkter har förändrats, ny upphandling gjorts eller en ny modell eller teknik innebär en väsentlig förbättring av funktionsförmåga/livskvalitet för den enskilde patienten.

Vid sortimentsbyten, exempelvis i samband med ny upphandling, ska diabetessjuksköterska vara rådgivande till övriga förskrivare i val av hjälpmedel. För att få kontinuitet inom kommunal hälso- och sjukvård bör sortimentsbytet ske i samråd med MAS.

[Hälso- och sjukvårdslag \(2017:30\)](#)

[Regelverk – Remiss inom hälso- och sjukvård](#)

[Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland – SVPL](#)

Hjälpmedel i olika situationer

På sjukhus

Då patienten är inlagd på sjukhus tillhandahålls diabeteshjälpmedel av respektive avdelning.

Undantag: Insulinpumpar och CGM-system med tillbehör tillhandahålls av patientens ordinarie specialist/diabetesmottagning.

I ordinärt eller särskilt boende

Vid nyförskrivning av diabeteshjälpmedel kan hjälpmedel för en kortare period lämnas ut till patient från sjukhus eller vårdcentral i väntan på en förskrivning eller leverans. Därefter förskrivs diabeteshjälpmedel till patient i Sesam LMN.

Dosexpediering av diabeteshjälpmedel ska inte användas i Västra Götaland.

I de fall vårdpersonal utför insulininjektion och/eller blodsockermätning på patient ska stickskyddade hjälpmedel användas. De stickskyddade pennkanylerna förskrivs och distribueras till enskild patient via Sesam LMN och Skövdedepån.

Om stickskyddade hjälpmedel önskas till eget förråd/enhet till exempel att ha vid akutsituationer beställs de i regionen via Marknadsplatsen och Sisjödepån och till de kommunala instanserna via kommunens akutförråd (KAF) som i slutänden finansieras av regionen.

[Mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet](#)

Vid resa

Grundprincipen är att patienten tar med sig diabeteshjälpmedel vid resa så att det räcker för hela restiden. Efter förskrivning i Sesam LMN kan leverans ske till valfri ort i Sverige.

Om akuta behov av diabeteshjälpmedel uppstår under resa i Sverige, utanför Västra Götaland, kan patienten kontakta sin förskrivare som förskriver ett hjälpmedelskort. Patienten får då hämta ut diabeteshjälpmedel på närmaste apotek. Akuta leveranser inom Västra Götaland görs enligt Beställningsrutiner läkemedelsnära produkter i Västra Götaland.

Vid utlandsvistelse ska patient ta med sig hjälpmedel för hela restiden, oavsett reslängd. Leveranser kan inte ske utanför Sverige.

Kostnadsansvar

Samtliga diabeteshjälpmedel är skattefinansierade för personer folkbokförda i Västra Götaland, och bekostas av regionen oavsett hälso- och sjukvårdsansvar.

Grundprincipen för förskrivning av diabeteshjälpmedel inom Västra Götalandsregionen är att den som har hälso- och sjukvårdsansvar för patienten också har ansvar för förskrivning och kostnader för diabeteshjälpmedel.

Om en patient är inskriven i kommunal hälso- och sjukvård, men fortsätter sina diabeteskontroller inom specialistsjukvård eller hos diabetessjuksköterska i primärvård, kvarstår förskrivnings- och kostnadsansvar i primärvård/specialistsjukvård.

För patient inskriven i kommunal hälso- och sjukvård som efter vårdplanering inte längre följs upp av specialistsjukvård/diabetessjuksköterska i primärvård, ansvarar kommunen för förskrivning. Då kommunens sjuksköterska förskriver diabeteshjälpmedel ligger kostnadsansvaret på ansvarig hälso- och sjukvårdsnämnd inom regionen.

Vårdnivån bestäms i en sedvanlig vårdplanering där kommunens patientansvariga sjuksköterska, diabetessjuksköterska från primärvården, (eller länssjukvården), läkaren och patient/anhörig är delaktiga.

Kostnader och avgifter för patienter

Diabeteshjälpmedel och distribution av diabeteshjälpmedel är skattefinansierade och därmed kostnadsfria för patienten.

Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland

Det landsting där patienten är folkbokförd ersätter Västra Götalandsregionen för förskrivning och utlämnande av diabeteshjälpmedel.

Förskrivning av diabeteshjälpmedel till patient folkbokförd i annat landsting sker på hjälpmedelskort för utlämning via apotek. Det gäller även personer folkbokförda i region Halland.

[Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer](#)

§ 6: I de fall hjälpmedel, inklusive tillbehör, till en utomlänspatient beräknas överstiga 10 000 kronor ska förskrivningen ske i samråd med hemlandstinget. Oavsett värdet på hjälpmedel ägs de av hemlandstinget.

Förskrivning till person från andra länder

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vård av personer från andra länder](#)

Förskrivning till person med skyddade personuppgifter

[Gemensamma anvisningar handböcker – Förskrivning till person med skyddade personuppgifter](#)

Beställning och leverans

Dosexpediering av diabetshjälpmedel skall inte användas i Västra Götaland.

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära Produkter i Västra Götaland](#)

Antal uttag

Grundprincipen är att mängden hjälpmedel per uttag bör motsvara en beräknad förbrukning på 3 månader. Förskrivningen görs för fyra uttag som gäller i 12 månader.

Länkar

Bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6)

<http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2009-6>

Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland

<http://regionervice.vgregion.se/lmn/riktlinjerdokument/handbocker>

Gemensamma anvisningar till handböckerna

<http://regionervice.vgregion.se/lmn/riktlinjerdokument/handbocker/gemensamma-texter/>

Hälso- och sjukvårdslag (SFS 1982:763)

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Halso--och-sjukvardslag-1982_sfs-1982-763/

Lagen om medicintekniska produkter (SFS 1993:584)

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-1993584-om-medicintekni_sfs-1993-584/

Medicintekniska Riktlinjer - Egenmätning av blodglukos vid diabetes

[https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/3603/Egenm%c3%a4tning%20av%20blodglukos%20vid%20diabetes%20\(juni%202016\).pdf?a=false&guest=true](https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/3603/Egenm%c3%a4tning%20av%20blodglukos%20vid%20diabetes%20(juni%202016).pdf?a=false&guest=true)

Mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet (AFS 2005:1), föreskrifter

<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/mikrobiologiska-arbetsmiljorisker-smitta-toxinpaverkan-overkanslighet-afs-20051-foreskrifter/>

Nationella riktlinjer för diabetesvård

<http://www.socialstyrelsen.se/nationellariktlinjerfordiabetesvard>

Regelverk – Remiss inom hälso- och sjukvård

<https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/e0ffaf83-8451-4da3-94ea-9aa9efd92b8f/Remissregler%20VGR%20-%20HSD-A%20beslut%20%C2%A7%2021-2011.pdf?a=false&guest=true>

Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer (giltig från 1 jan 2015)

<http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-176-1.pdf?issuusi=ignore>

Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland - SVPL

<http://www.vgregion.se/halsa-och-varld/vardgivarwebben/uppdrag-och-avtal/kommunsamverkan/svpl/>

Samverkansrutin för tillämpning av SOSFS 2009:6, bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård

<http://www.vastkom.se/download/18.7e579538141efd9723d2e84/1384240212174/Samverkansrutin+Egenv%C3%A5rd+130108.pdf>

Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården (SOSFS 2008:1)

<http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2008-1>

Vårdhandboken

<http://www.vardhandboken.se/>

Inkontinens, Blås- och tarmdysfunktion

Om handboken

Handboken har som utgångspunkt i lagstiftning och politiska beslut och riktar sig till dig som förskriver förbrukningsartiklar vid blås- och tarmdysfunktion. Syftet med handboken är att klargöra förskrivnings- och kostnadsansvar i vårdkedjan samt att förskrivning sker på lika villkor i Västra Götaland.

Förbrukningsartiklar vid Blås- och tarmdysfunktion

I *hälso- och sjukvårdslagen* framgår att region eller kommun ska erbjuda förbrukningsartiklar till personer med urininkontinens, urinretention eller tarminkontinens.

[Hälso- och sjukvårdslag \(2017:30\)](#)

Definition av förbrukningsartiklar

I Västra Götaland benämns förbrukningsartiklar vid urininkontinens, urinretention eller tarminkontinens för "förbrukningsartiklar vid blås- och tarmdysfunktion" och här i handboken används benämningen "förbrukningsartiklar".

Förbrukningsartiklar i Västra Götaland är indelade i produktgrupper, vilket framgår under rubriken [Anvisning om förskrivning av förbrukningsartiklar](#).

Förbrukningsartiklar är medicintekniska produkter som är avsedda för att användas vid blås- och tarmdysfunktion. "Lagen om medicintekniska produkter" definierar de säkerhetskrav som ska uppfyllas.

Patienter med blås- och tarmdysfunktion ska beredas möjlighet till ett jämlikt och aktivt deltagande i samhällslivet. Förskrivning av förbrukningsartiklar är ett av flera viktiga medel för att nå full delaktighet.

Den nationella "Vårdhandboken" säkerställer god och säker vård på lika villkor. I "Vårdhandboken" finns flera avsnitt som berör användning av förbrukningsartiklar och där framgår metदानvisningar och arbetsmetoder.

[Lagen om medicintekniska produkter \(SFS 1993:584\)](#)

[Vårdhandboken](#)

Sortiment

Sortimentet i Västra Götaland är upphandlat utifrån patientens behov för att tillgodose olika patientgrupper. Förskrivning sker i samråd med patienten vars önskemål, vardagliga aktiviteter och behov spelar in i valet. Förskrivningen görs i första hand utifrån upphandlat sortiment. Om patientens individuella behov inte kan tillgodoses med upphandlat sortiment kan förskrivning utanför sortimentet göras. Förskrivning av hjälpmedel utanför sortiment följs upp löpande av Läkemedelsnära Produkter (LMN).

Ansvarsfördelning

[Gemensamma anvisningar handböcker – Ansvarsfördelning](#)

Vårdgivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vårdgivarens ansvar](#)

Verksamheternas ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker - Verksamheternas ansvar](#)

Förskrivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker - Förskrivarens ansvar](#)

Patientens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker - Patientens ansvar](#)

Egenvård

En ordinerad hälso- och sjukvårdsåtgärd som kan utföras av patientens själv, förälder eller annan lämplig person ska vara föremål för ett beslut om egenvård.

[Gemensamma anvisningar handböcker - Egenvård](#)

Kompetenskrav

I Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården framgår att läkare, sjuksköterskor, sjukgymnast/fysioterapeut och barnmorska är förskrivare av förbrukningsartiklar.

För att få förskrivningsrätt krävs att förskrivare är

1. anställda hos landsting, kommun eller vårdgivare som har avtal med landsting eller kommun, och
2. utsedda av en vårdgivare

Verksamhetschef eller motsvarande utser vilken personal inom sin verksamhet som ska få förskrivningsrätt. Förskrivare ska vara registrerad i vårdgivarens register över förskrivare. Förskrivareregister som baseras på personalens behörigheter i Sesam LMN kan tillhandahållas från Läkemedelsnära Produkter (LMN).

- Lägsta kompetens för den behöriga hälso- och sjukvårdspersonal (läkare, sjuksköterska, sjukgymnast/fysioterapeut och barnmorska) som förskriver förbrukningsartiklar bör vara 7,5 hp kring blås- och tarmdysfunktion.
- Hälso- och sjukvårdspersonal som förskriver förbrukningsartiklar bör ha en uroterapeut att vända sig till för stöd och rådgivning. Uroterapeuter är specialistutbildade sjuksköterskor, läkare eller sjukgymnast/fysioterapeut i uroterapi (40 hp).

[Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården \(SOSFS 2008:1\)](#)

Förskrivning i vårdkedjan

Förskrivning av förbrukningsartiklar ska föregås av individuell utredning och om möjligt behandling av bakomliggande orsak. Förskrivning av förbrukningsartiklar ska alltid vara individuell.

Förskrivar- och kostnadsansvar följer hälso- och sjukvårdsansvaret. Fördelning av hälso- och sjukvårdsansvaret framgår i *Hälso- och sjukvårdsavtalet* som upprättats mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västra Götaland.

- Kommunerna ansvarar för förskrivning till patienter i särskilt boende och till patienter som är inskrivna i hemsjukvård.
- Regionen ansvarar för förskrivning till patienter i ordinärt boende.

När hälso- och sjukvårdsansvaret övergår från en vårdgivare till en annan ska informationsöverföring ske via remiss och/eller samordnad vårdplanering. Det innefattar överföring mellan sjukhus/habilitering, primärvård och kommun. Förskrivar- och uppföljningsansvaret övergår då till den som övertar hälso- och sjukvårdsansvaret.

Vid överföring av patienten till kommunal hälso- och sjukvård sker informationsöverföringen i samband med vårdplaneringen där kommunens patientansvariga sjuksköterska, uroterapeut/ specialutbildad sjuksköterska, läkare och patient/närstående är delaktiga.

I *Krav- och kvalitetsboken VG Primärvård* framgår att vårdcentraler ansvarar för förskrivning till de patienter som valt att lista sig på vårdenheten. I de fall en patient väljer att lista om sig till annan vårdcentral har förskrivaren rätt att makulera aktuell förskrivning och hänvisa till

förskrivare på vald vårdcentral. Dock måste patientsäkerheten gå i första hand och vårdgivaren har ett ansvar så att patienten inte är utan förbrukningsartiklar.

Uppföljning av patientens symtom och behov av förskrivna förbrukningsartiklar ska ske regelbundet. Uppföljning ska genomföras till dess behovet upphört eller hälso- och sjukvårdsansvaret överförs till annan vårdgivare.

Utprovning och förskrivning ska så långt som möjligt ske i samråd med patienten.

Patient som är utredd och har ett behov av förbrukningsartiklar har rätt att få dem förskrivna.

[Hälso- och sjukvårdsavtalet i Västra Götaland – reglerar hälso- och sjukvårdsansvaret mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västra Götaland](#)

[Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland – SVPL](#)

[Krav- och kvalitetsbok 2019](#)

Ren Intermittent Kateterisering (RIK)

RIK ordinerar av läkare. Uppstart och inläring av RIK ska utföras av uroterapeut/ specialutbildad sjuksköterska. Specialistenheter utreder, behandlar och följer upp grundorsaken till blåstörningen. De förskriver också förbrukningsartiklar tills patienten överförs via remiss eller samordnad vårdplanering till annan vårdgivare för fortsatt förskrivning och uppföljning. Ordinerande läkare föreslår när patienten kan överförs till annan vårdgivare. Överföringen ska ske efter överenskommelse mellan överförande och mottagande enhet. När hälso- och sjukvårdsansvaret övergår till annan vårdgivare tar också mottagande enhet över förskrivnings- och uppföljningsansvaret. Specialistenheterna finns tillgängliga för råd och stöd. Som stöd vid informationsöverföring rekommenderas en ordinationsblankett.

[Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland – SVPL](#)

Perkutan nefropyelostomikateter (p-kateter)

För de patienter där det är aktuellt med skötsel av p-kateter i kommun eller primärvård ska informationsöverföring ske via remiss och/eller samordnad vårdplanering. Mottagande verksamhet förskriver samtliga förbrukningsartiklar i Sesam LMN.

Tarmskölningsprodukter

Tarmskölningsprodukter förskrivs och följs upp av specialistenheterna.

Förskrivning till barn med blås- och tarmdysfunktion

Förskrivning till barn sker på den enhet där utredning och bedömning av barnets behov görs. När barnet är utrett och ytterligare behandling inte är aktuell kan barnet, efter överenskommelse, överföras till habilitering/barnmottagning/primärvård för fortsatt förskrivning.

Vid 2–4 års ålder har barnet vanligtvis fått en ökad blåskontroll och förväntas vara torra dagtid. Daginkontinens behandlas tidigast från 5 års ålder.

Till barn under 3 år som har en sjukdom eller funktionsnedsättning som medför en ökad förbrukning av blöjor, rekommenderas att den uppskattade merförbrukningen förskrivs. Behandling av barn med primär nattenures inleds vanligtvis vid 6 års ålder.

[Regional medicinsk riktlinje – Icke akuta sjukdomstillstånd hos barn och ungdomar](#)

Förbrukningsartiklar i olika situationer

På sjukhus

Förbrukningsartiklar tillhandahålls av respektive avdelning under vårdtiden.

I ordinärt eller särskilt boende

Vid utskrivning från sjukhus eller vid uppstart med nya förbrukningsartiklar ansvarar behandlande enhet för att patienten har tillgång till förbrukningsartiklar. Patienten måste klara sin situation tills mottagande enhet har möjlighet att förskriva och patienten hinner få en leverans. Patientsäkerheten måste alltid gå i första hand och vårdgivarna ansvarar för att patienten inte blir utan förbrukningsartiklar. Har patienten inga förbrukningsartiklar ska behandlande enhet skicka med förbrukningsartiklar för cirka 10 vardagar.

Vid resa

Grundprincipen är att patienten tar med sig förbrukningsartiklar vid resa så att det räcker för hela restiden. Det finns möjlighet att få leverans till en tillfällig adress utanför Västra Götaland men inom Sverige. Patienten kontaktar förskrivaren som avgör om leverans utanför Västra Götaland kan göras eftersom det medför en merkostnad för förskrivande enhet. Se vidare i LMNs beställningsrutiner.

Vid utlandsvistelse ansvarar patienten för att ta med förbrukningsartiklar för hela restiden, oavsett reslängd. Leveranser kan inte ske utanför Sverige.

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära Produkter i Västra Götaland](#)

Kostnadsansvar

Den verksamhet som har hälso- och sjukvårdsansvaret förskriver och betalar förbrukningsartiklar för personer som är folkbokförda i Västra Götaland.

Kostnader och avgifter för patienter

Förbrukningsartiklar och distribution av förbrukningsartiklar är skattefinansierade och därmed kostnadsfria för patienten.

Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland

Vid förskrivning till patienter som är folkbokförda utanför Västra Götaland regleras förskrivning enligt *Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer*.

[Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer](#)

§ 6: I de fall hjälpmedel, inklusive tillbehör, till en utomlänspatient beräknas överstiga 10 000 kronor ska förskrivningen ske i samråd med hemlandstinget. Oavsett värdet på hjälpmedel ägs de av hemlandstinget.

Förskrivning till person från andra länder

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vård av personer från andra länder](#)

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära Produkter i Västra Götaland](#)

Förskrivning till person med skyddade personuppgifter

[Gemensamma anvisningar handböcker – Förskrivning till person med skyddade personuppgifter](#)

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära Produkter i Västra Götaland](#)

Länkar

Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland

<http://regionservice.vgregion.se/lmn/riktlinjerdokument/handbocker>

Läkemedelsnära Produkter

<http://regionservice.vgregion.se/lmn>

Gemensamma anvisningar handböcker

<http://regionservice.vgregion.se/lmn/riktlinjerdokument/handbocker/gemensamma-texter/>

Hälso- och sjukvårdsavtal mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västra Götaland

<http://www.vgregion.se/halsa-och-varld/vardgivarwebben/uppdrag-och-avtal/kommunsamverkan/hosavtal/>

Hälso- och sjukvårdslag (SFS 1982:763)

[Hälso- och sjukvårdslag 2017:30](#)

Krav- och kvalitetsbok VG Primärvård

[Krav- och kvalitetsboken](#)

Lagen om medicintekniska produkter (SFS 1993:584)

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-1993584-om-medicintekni_sfs-1993-584/

Patientlag (2014:821)

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2014-821/

Regional medicinsk riktlinje – Icke akuta sjukdomstillstånd hos barn och ungdomar

<http://www.vgregion.se/sv/Vastra-Gotalandsregionen/startside/Vard-och-halsa/Forvardgivare/Regionala-medicinska-riktlinjer/Barn/>

Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland

<http://www2.vgregion.se/sv/Ovriga-sidor/Samordnad-varldplanering/>

Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården (SOSFS 2008:1)

<http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2008-1>

Vårdhandboken

<http://www.vardhandboken.se/>

Nutrition

Om handboken

Syftet med handboken är en god och likvärdig nutritionsbehandling i Västra Götaland, med fokus på förskrivning av nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör, inkl. nutritionspumpar till personer med behov av nutritionsstöd. I fortsättningen benämns sondmatningstillbehör, inkl. nutritionspumpar endast sondmatningstillbehör. Handboken riktar sig till förskrivare av produkterna men även till annan vårdpersonal inom området. Handboken beskriver regler för förskrivning och kostnadsansvar samt ansvarsfördelning mellan vårdgivare.

För lokala riktlinjer och övriga program om kost och nutritionsbehandling hänvisas till respektive vårdgivare.

Nutritionsbehandling

Ett gott näringstillstånd är en förutsättning för att undvika sjukdom och återvinna hälsa. Undernäring eller risk för undernäring är vanligt förekommande vid sjukdom och leder till ökad sjuklighet, nedsatt funktion och livskvalitet, förlängd vårdtid samt ökad risk för död. Nutritionsbehandling, inklusive förskrivning av nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör, ska enligt Socialstyrelsen betraktas på samma sätt som annan hälso- och sjukvård. Mot denna bakgrund behöver nutritionsbehandlingen följa samma krav på utredning, diagnos, behandlingsplanering och uppföljning som övrig hälso- och sjukvård.

Nutritionsbehandling utgår alltid i första hand från möjligheterna att öka energi- och/eller näringsintaget med hjälp av vanlig mat och ätstödjande åtgärder. En första åtgärd är att öka antal mellanmål på dagen och/eller att energiberika den vanliga maten. Ibland är förändring av maten inte tillräckligt, utan resurser behövs i form av nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör. I dessa situationer har läkaren att ta ställning till ordination av nutritionsbehandling, t ex att det är behov av näringsdryck och/eller enteral infart och sondnäring. Sjuksköterskan har att ta ställning till ordination av omvårdnadsåtgärder, t ex miljöanpassning, stöd i samband med födointag och matning. Dietist och läkare är de professioner som får förskriva nutritionsprodukter, vilket innebär att välja lämpliga produkter utifrån ordinationerna. Nutritionsbehandling är en del i vård och behandling och kan inte frikopplas från andra vård- och behandlingsinsatser.

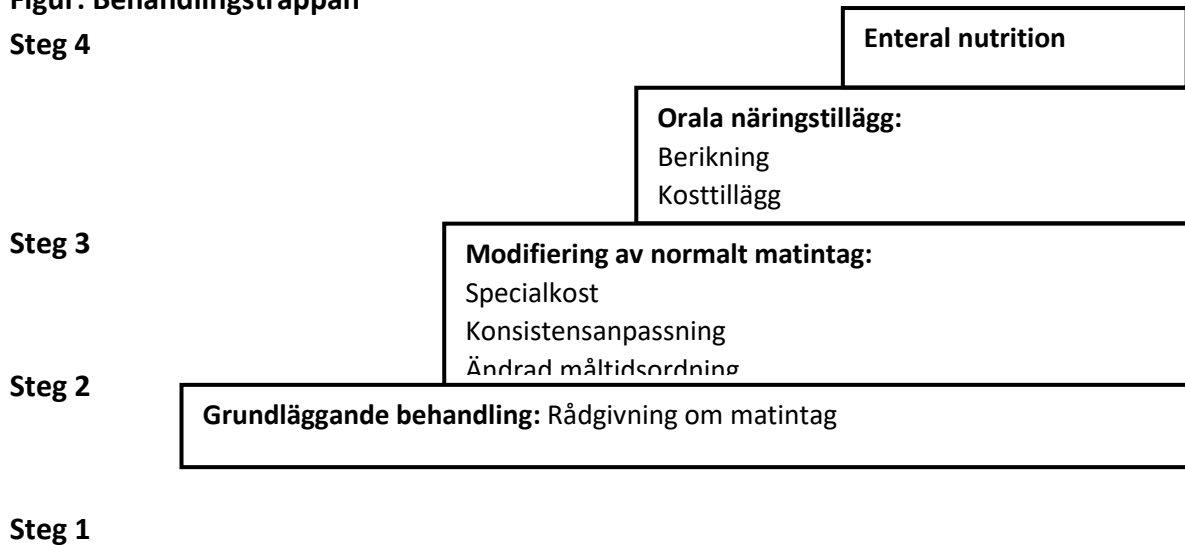
En översiktlig beskrivning av nutritionsområdet och nutritionsvårdsprocessen finns i Vårdhandboken.

[Vårdhandboken-Översikt \(Nutrition\)](#)

Nutritionsbehandling kan initieras på flera vårdnivåer.

I behandlingstrappan – se figur – beskrivs en strukturerad ordning i nutritionsbehandlingen.

Figur: Behandlingstrappan

Källa: [Socialstyrelsen, Bedömning och behandling av nutritions- och undernutritionstillstånd inom äldreården, s.13](#) modifierad av arbetsgruppen

Definition av nutritionsprodukter

Nutritionsprodukter är livsmedel som genom särskild sammansättning eller tillverkningsmetod skiljer sig från andra livsmedel. De är avsedda för personer som på grund av sjukdom eller annat förhållande är i behov av särskild kost. Livsmedel för speciella medicinska ändamål kan utgöra den enda näringskällan för patienten, vara ett komplement till annan mat och dryck eller användas för berikning.

Till nutritionsprodukter räknas:

- Sondnäringar, inkl. komjölksprotein fria modersmjölksersättningar
- Kosttillägg, inkl. näringsdrycker
- Berikningsprodukter
- Glutenfria torrvaror

Sondmatningstillbehör

Patienter som inte har förmåga att täcka sitt energi- och näringsbehov via oralt intag ska kunna få näringstillförsel direkt till mage/tarm. För detta ändamål förskrivs sondmatningstillbehör. De är särskilt konstruerade för att användas vid nutritionsbehandling.

Till sondmatningstillbehör räknas:

- nasogastriska sonder
- gastrostomiknappar med kopplingslangar
- gastrostomikatetrar
- sprutor för enteral nutrition
- aggregat/gravitationsaggregat för sondmatning
- nutritions pump
- ryggsäck för nutritions pump
- droppställning på hjul.

En översikt över sondmatningstillbehör finns även i Vårdhandboken.

[Vårdhandboken -Tillbehör \(Nutrition, Enteral\)](#)

Sondnäring tillförs i första hand via gravitationsaggregat eller sprutor för enteral nutrition. Pump för enteral nutrition med särskilda aggregat kan förskrivas då långsam och kontinuerlig tillförsel behövs, i de fall gravitationsmatning inte uppfyller önskad funktion.

Länkar om enteral nutrition:

[Vätske- och nutritionsbehandling](#)

[Vårdhandboken-Översikt \(Nutrition, Enteral\)](#)

Pump och droppställning förskrivs personligt till enskild patient. De upphandlas och ägs av Västra Götalandsregionen och tillhandahålls, repareras och rekonditioneras av Hjälpmedelscentralen. Verksamheterna hyr nutritions pump av Hjälpmedelscentralen och tillhandahåller pumpen genom ett för patienten avgiftsfritt lån. Hygienföreskrifter finns att tillgå via Vårdhandboken, lokala hygienföreskrifter och/eller leverantörernas instruktioner.

Sortiment

Västra Götalandsregionen har ett upphandlat sortiment av nutritions pumphar och sondmatningstillbehör. Vidare har Västra Götalandsregionen och de kommuner som deltar i samordnad upphandling, ett gemensamt sortiment av nutritionsprodukter. Den kommun som inte deltagit i upphandlingen har ett lokalt sortiment av nutritionsprodukter som tillhandahålls enligt lokala rutiner och anvisningar. Detta sortiment kan skilja sig från det av Västra Götalandsregionen och övriga kommuner upphandlade sortimentet.

Ansvarsfördelning

[Gemensamma anvisningar handböcker - Ansvarsfördelning](#)

Vårdgivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vårdgivarens ansvar](#)

Verksamheternas ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Verksamhetschefens ansvar](#)

Förskrivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Förskrivarens ansvar](#)

Patientens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Patientens ansvar](#)

Kompetenskrav

Det är vårdgivarens ansvar att säkerställa att de utsedda förskrivarna har rätt kompetens, att de har de kunskaper som krävs för arbetsuppgiften och att förskrivarkompetensen upprätthålls.

Förskrivaren ska vara godkänd av medicinskt ledningsansvarig eller verksamhetschef enligt HSL, samt vara utsedd att förskriva nutritionsprodukter och/eller sondmatningstillbehör i tjänsten och vara registrerad i vårdgivarens register över förskrivare.

Förskrivaren ska ha den yrkesutbildning och kompetens som anges i [tabell 1](#) för att få förskriva nutritionsprodukter och/eller sondmatningstillbehör.

Förskrivaren ska vara anställd av:

- Västra Götalandsregionen, om inte annat anges i tabell 1
- en verksamhet som har tecknat kontrakt/vårdavtal med Västra Götalandsregionen. Förskrivningsrätten ska vara reglerad genom överenskommelse mellan parterna.

Förskrivning av nutritionsprodukter till barn under 16 år sker av läkare med specialistkompetens i enlighet med

- [Läkemedelsverkets föreskrifter om förskrivning av vissa livsmedel \(LVFS 1997:13\)](#)
- [Förordning \(2002:687\) om läkemedelsförmåner mm](#)
- [Föreskrifter om förändring i Läkemedelsverkets föreskrifter \(LVFS 1997:13\) om förskrivning av vissa livsmedel \(HSLF-FS 2016:84\)](#)

Efter lokal överenskommelse mellan berörda vårdgivare kan förtroendeförskrivning av sondmatningstillbehör (exkl. nutritions pump) utföras av kommunens sjuksköterska på regionens kostnadsansvar.

För att göra beställning/uttag från en förskrivning av nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör krävs ingen särskild kompetens. Beställning/uttag kan göras av t ex. patienten själv, närstående eller personal.

Tabell 1. Förskrivningsrätt inom Västra Götalandsregionen

	Barn – under 16 år	Vuxna – fyllda 16 år
Styrande regelverk	SFS 2002:687 LVFS1997:13 HSLF-FS 2016:84	Reglerat i handboken
Nutritionsprodukter	Läkare med specialist-kompetens inom områden angivna i LVFS 1997:13	Läkare Dietist
Nutritionspump	Sjuksköterska Dietist Läkare	Sjuksköterska Dietist Läkare
Sondmatningstillbehör	Sjuksköterska Dietist Läkare	Sjuksköterska* Dietist Läkare *Kommunens sjuksköterska kan förskriva om lokal överenskommelse om förtroendeförskrivning tecknats.
Droppställning på hjul	Sjuksköterska Dietist Läkare	Sjuksköterska* Dietist Läkare *Kommunens sjuksköterska kan förskriva om lokal överenskommelse om förtroendeförskrivning tecknats.
Droppställning monterat som tillbehör på annat hjälpmedel*	Arbetsterapeut Fysioterapeut/Sjukgymnast	Arbetsterapeut Fysioterapeut/Sjukgymnast

** I de fall droppställning monteras som tillbehör på annat hjälpmedel följer förskrivningsansvar för droppställningen förskrivningsansvaret för det hjälpmedel som droppställningen monterats på. Förskrivs enligt Handbok för förskrivning av personliga hjälpmedel.*

Föreskrivning i vårdkedjan

Många patienter behöver nutritionsbehandling under lång tid och byter vårdgivare under pågående behandling. Mot denna bakgrund är det viktigt att den vårdgivare som tar över vårdansvaret får information om patientens eventuella ät- och nutritionsproblem samt pågående och planerad nutritionsbehandling.

Ansvarsfördelningen vid föreskrivning av nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör beskrivs schematiskt i [bilaga 1](#).

Överföring av föreskrivningsansvaret

- Planeras en överföring av hälso- och sjukvårdsansvaret inom regionen ska detta alltid göras via remissförfarande efter ömsesidig överenskommelse

[Länk till Regelverk – remiss inom hälso- och sjukvård](#)

- Rutin för samordnad vårdplanering ska tillämpas vid överföring av ansvar mellan region och kommun.

[Länk till Samordnad vård- och omsorgsplanering – SAMSA](#)

På sjukhus

Vid utskrivning från slutenvård kan produkter för en kortare period (5 arbetsdagar) lämnas ut till patienten från sjukhuset i väntan på en leverans av den första föreskrivning, som görs av sjukhuset. I samband med vårdplaneringen vid utskrivning från sjukhus måste fortsatt föreskrivning och leverans säkerställas. Den första föreskrivningen ska täcka 1 månads förbrukning. Om vårdansvar överförs till annan vårdnivå enligt överenskommelse föreskrivs produkterna därefter av den vårdnivå inom regionen som övertar vårdansvaret.

Behandling med enteral nutrition/sondnäring ordineras i de flesta fall av läkare inom slutenvård. Start av enteral nutrition ska ske inom slutenvård eller med stöd av särskilt nutritionsteam i öppen vård. I de fall patienten har en väl fungerande nutritionsbehandling och där nutritionsstatus och vårdförloppet förväntas vara stabilt kan överföring av föreskrivningsansvar ske från slutenvård till vårdcentral eller rehabilitering.

Egenvårdsbeslut

I samband med t ex utskrivning från sjukhuset görs en bedömning om ordinationer kan utföras som egenvård eller om det är en hälso- och sjukvårdsåtgärd.

[Länk till Samverkansrutin för tillämpning av SOSFS 2009:6, bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård](#)

Uppföljning

Förskrivaren har ansvar för att följa upp och utvärdera förskrivningen av nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör till dess behovet upphört eller ansvaret för patienten har tagits över av någon annan. Vid överföring av hälso- och sjukvårdsansvaret i vårdkedjan överförs förskrivar- och uppföljningsansvaret till den vårdgivare som övertar ansvaret för patientens nutritionsbehandling.

Sjuksköterskan i regionen/kommunerna har en central roll i att bevaka patientens näringsituation. Vid avsteg från planerat utfall av behandlingen kontaktas patientansvarig läkare.

Gastrostomier

- Byte av Percutan Endoskopisk Gastrostomi (PEG) görs av läkare på sjukhus.
- Byte av s.k. knapp (gastrostomiknapp)/kateter (gastrostomitub)

Vid byte av knapp i okomplicerade fall för patient som planeras övergå till annan vårdnivå (primärvård, habilitering eller kommunal hälso- och sjukvård) sker sedvanlig vårdplanering och sjuksköterska från övertagande enhet deltar vid byte på sjukhus för instruktion/upplärning. Vårdplaneringen ska säkerställa att den kompetens som krävs för byte av knapp finns hos den mottagande enheten. Övertagande av vårdansvar för byte av knapp sker efter att upplärningen/kompetensöverföringen är avslutad.

Vid byte av knapp i komplicerade fall eller vid komplikationer ska bytet ske på sjukhus.

Nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör i olika situationer

På sjukhus

När patienten vårdas på sjukhus tillhandahålls nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör från sjukhuset.

Vid resa

Grundprincipen är att en patient som är folkbokförd inom Västra Götaland tar med sig nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör så att det räcker under hela vistelsen utanför Västra Götaland.

Det finns i vissa fall en möjlighet att få leveranser till en tillfällig adress utanför Västra Götaland, men inom Sveriges gränser. Det är endast förskrivaren som kan besluta om patienten ska erhålla sådan leverans. Leverans utanför Västra Götaland medför ökad fraktkostnad för förskrivande enhet. Det finns ingen möjlighet att få produkterna levererade utanför Sverige.

Kostnadsansvar

Grundprincipen för förskrivning av nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör till personer folkbokförda inom Västra Götaland är att den vårdnivå inom regionen som har hälso- och sjukvårdsansvaret för patienten också har kostnadsansvaret för förskrivningen.

Kostnadsansvaret för nutritionsprodukter till personer med beslut om särskilt boende enligt Socialtjänstlagen (SOL) eller beslut om boende med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) gäller särskilt beslut. Västra Götalandsregionen har genom beslut i regionstyrelsen (HSD-A § 23/08) utökat sitt åtagande gällande subvention för vissa grupper enligt nedan. Kostnadsansvaret beskrivs i tabell 2.

Länk: regionstyrelsens beslut om subvention ([HSD-A § 23/08](#))

Tabell 2. Kostandsansvar

	Barn – under 16 år	Vuxna – fyllda 16 år
Styrande regelverk	LVFS 1997:13 Reglerat i tillämpningsanvisning HSD-A § 23/08	Reglerat i tillämpningsanvisning HSD-A § 23/08
Nutritionsprodukter	Regionens kostnadsansvar	Regionens kostnadsansvar*
Sondmatningstillbehör, inkl. nutritionspumpar	Regionens kostnadsansvar	Regionens kostnadsansvar
Droppställning monterat som tillbehör till annat hjälpmedel*	Regionens kostnadsansvar	Regionens kostnadsansvar**

**Kommunen ansvarar för kostnad för nutritionsprodukter till personer med beslut om särskilt boende (SOL) eller beslut om boende med särskild service (LSS) där den enskilde inte har några möjligheter eller kan tillaga sina måltider själv utan hjälp av personal betalar avgift för måltider till kommunen*

Med måltider avses i detta sammanhang även, t ex kosttillägg och sondnäring.

I övriga fall(dvs. ordinärt boende) har regionen kostnadsansvaret för nutritionsprodukter.

Läkare och dietist förskriver nutritionsprodukter på kommunens kostnadsansvar enligt överenskommen ansvarsfördelning. För detta behöver förskrivarna tillgång till berörda kundnummer i Sesam LMN.

*** I de fall droppställning monteras som tillbehör på annat hjälpmedel följer kostnadsansvaret för droppställningen kostnadsansvaret för det hjälpmedel som droppställningen monteras på. Förskrivs enligt Handbok för förskrivning av personliga hjälpmedel.*

Inom regionen har Hälsa- och sjukvårdsnämnderna kostnadsansvaret för nutritionsprodukter när dessa förskrivs av vårdval vårdcentral eller där vårdcentral ordinerat att dietist ska förskriva produkten. Då sjukhusvård erfordras har sjukhuset kostnadsansvar för de åtgärder som sker i samband med sjukhusvistelsen. Inom barnhabiliteringen har Habilitering & Hälsa kostnadsansvaret för nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör när dessa förskrivs av förskrivare inom Habilitering & Hälsa.

Egenavgifter

Egenavgifter för patienten är beroende på vilken vårdgivare som har kostnadsansvaret för nutritionsprodukterna – se avsnitt om kostnadsansvar. För avgifter där Västra Götalandsregionen har kostnadsansvaret se tabell 3.

För avgifter när kommunerna har kostnadsansvaret hänvisas till respektive kommun. För sondmatningstillbehör tas ingen egenavgift av patienten.

Tabell 3. Egenavgifter då Västra Götalandsregionen har kostnadsansvaret för nutritionsprodukter

	Barn – under 16 år	Vuxna – fyllda 16 år
Styrande regelverk	Förordning (SFS 2002:687) om läkemedelsförmåner m.m.	Frivilligt åtagande om subvention inom Västra Götaland Se beslut av regionstyrelsen: (HSD-A § 23/08)
Nutritionsprodukter	Patientkostnad 120 kr per leveranstillfälle motsvarande maximalt 90 dagars behov. Faktura sänds till vårdnadshavare.	Patientkostnad 50 % av varuvärdet. Vid fullnutrition är maximal kostnad 1500 kr/månad.

Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland

Grundprincipen är att en person bosatt utanför Västra Götaland ska få sin förskrivning av nutritionsprodukterna och sondmatningstillbehören i sitt hemlandsting.

För personer som utreds/behandlas inom slutenvård i Västra Götaland tillhandahålls nutritionsprodukter från sjukhuset. De är inte berättigade till Västra Götalands subventioner. Patienten bör vid utskrivning från slutenvård få med sig produkter för en kortare period för att underlätta hemgång. Ansvarig vårdgivare i respektive hemlandsting/kommun kontaktas för överföring av uppgifter gällande särskilt nutritionsstöd.

För personer folkbokförda i annat landsting som söker öppen vård gäller att patienten i första hand ska kontakta förskrivare i hemlandstinget. När vård inte kan anstå avgör vårdgivaren om förskrivning av nutritionsprodukter ska ske. I dessa fall skrivs en livsmedelsanvisning för uthämtning på apotek.

[Se Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer](#)

§ 6: I de fall hjälpmedel, inklusive tillbehör, till en utomlänspatient beräknas överstiga 10 000 kronor ska förskrivningen ske i samråd med hemlandstinget. Oavsett värdet på hjälpmedel ägs de av hemlandstinget.

Förskrivning till person från andra länder

[Gemensamma anvisningar – Vård av personer från andra länder](#)

Förskrivning till person med skyddande personuppgifter

[Gemensamma anvisningar handböcker – Förskrivning till person med skyddade personuppgifter](#)

Beställning/uttag och leverans

Förskrivning av nutritionsprodukter och sondmatningstillbehör (undantag om nutritionspumpar se nedan) registreras och sparas i IT-stödet Sesam Läkemedelsnära (Sesam LMN). Beställning/uttag görs utifrån den sparade förskrivningen i Sesam LMN.

En förskrivning är giltig ett år från förskrivningsdatum. Förskrivaren kan göra en förskrivning med ett eller flera uttag.

Villkor och manual för beställning, leverans, returer mm finns på [LMNs hemsida](#)

De kommuner som inte deltar i den gemensamma upphandlingen mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna följer lokala rutiner. Kommunerna saknar åtkomst till Sesam LMN, vilket bl. a. medför att förtroendeförskrivning till särskilt boende på kommunens kostnadsansvar inte är möjligt via Sesam LMN.

Förskrivning av nutritionspumpar och i vissa fall även droppställningar registreras och sparas i IT-stödet [webSesam](#). I övrigt se manual för webSesam.

Länkar

Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland

[Beställningsrutiner](#)

Läkemedelsnära Produkter

[Läkemedelsnära produkter](#)

Vårdhandboken- Översikt (Nutrition)

[Vårdhandboken](#)

Socialstyrelsen, Bedömning och behandling av nutritions- och undernutritionstillstånd inom äldrevården, s.13

[Soc nutrition i äldreomsorgen](#)

Vårdhandboken Tillbehör (Nutrition, enteral)

[Vårdhandboken enteral nutrition](#)

Vätske- och nutritionsbehandling

[Vätske- & nutritionshandboken](#)

Gemensamma anvisningar handböcker

[Gemensamma texter handböcker](#)

Läkemedelsverkets föreskrifter om förskrivning av vissa livsmedel (LVFS 1997:13)

[LVFSF 1997:13](#)

Förordning (2002:687) om läkemedelsförmåner mm

[Förordning läkemedelsförmån](#)

Föreskrifter om förändring i Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 1997:13) om förskrivning av vissa livsmedel (HSLF-FS 2016:84)

[Förskrivning vissa livsmedel](#)

Regelverk – Remiss inom hälso- och sjukvård

[Remiss inom Hälso- och sjukvård](#)

Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland - SAMSA

[Vård- och omsorgsplanering](#)

Samverkansrutin för tillämpning av SOSFS 2009:6, bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård

[Tillämpning SOSFS 2009:6](#)

Tillämpningsanvisning – Förtydligande till Västra Götalandsregionens subventionsregler kring kost och näring (HSD-A § 23/08)

[Tillämpningsanvisning subventionsregler](#)

Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer (giltig från 1 jan 2015)

[Riksavtal utlandsvård](#)

Bilaga 1. Patientens väg i vårdkedjan

Nutritionsvård process	Sjukhus	Ordinärt boende	Särskilt boende (SOL) och boende med särskild service (LSS)
Screening	Screening görs enligt lokala rutiner.	Screening görs enligt lokala rutiner.	Screening görs enligt lokala rutiner.
Utredning	Sjuksköterska identifierar och bedömer risker samt utreder patientens matvanor. Läkare tar ställning till utredning. Läkaren och sjuksköterskan samarbetar vid behov med dietist.	Sjuksköterska identifierar och bedömer risker samt utreder patientens matvanor. Läkare tar ställning till utredning. Läkaren och sjuksköterskan samarbetar vid behov med dietist.	Sjuksköterska identifierar och bedömer risker samt utreder patientens matvanor. Läkare tar ställning till utredning. Läkaren och sjuksköterskan samarbetar vid behov med dietist.
Behandling	Läkare ordinerar nutritionsbehandling.	Läkare ordinerar nutritionsbehandling.	Läkare ordinerar nutritionsbehandling.
Kostbehandling	Sjuksköterska ordinerar omvårdnadsåtgärder.	Sjuksköterska ordinerar omvårdnadsåtgärder.	Sjuksköterska ordinerar omvårdnadsåtgärder.
Ätstödjande åtgärder	Läkaren och sjuksköterskan samarbetar vid behov med dietist.	Läkaren och sjuksköterskan samarbetar vid behov med dietist.	Läkaren och sjuksköterskan samarbetar vid behov med dietist.
Kosttillägg	Arbetsterapeut, fysioterapeut/sjukgymnast och logoped är andra viktiga professioner att samarbeta med.	Arbetsterapeut, fysioterapeut/sjukgymnast och logoped är andra viktiga professioner att samarbeta med.	Arbetsterapeut, fysioterapeut/sjukgymnast och logoped är andra viktiga professioner att samarbeta med.
Enteral nutrition	Sjuksköterska och dietist har centrala roller i att följa nutritionsbehandlingen. Läkare eller dietist förskriver nutritionsprodukter. Läkare, dietist eller sjuksköterska förskriver sondmatningstillbehör.	Sjuksköterska och dietist har centrala roller i att följa nutritionsbehandlingen. Läkare eller dietist förskriver nutritionsprodukter. Läkare, dietist eller sjuksköterska förskriver sondmatningstillbehör.	Sjuksköterska och dietist har centrala roller i att följa nutritionsbehandlingen. Läkare eller dietist förskriver nutritionsprodukter. Läkare, dietist eller sjuksköterska förskriver sondmatningstillbehör.
Utvärdering	Läkare/dietist/sjuksköterska Vid avsteg från planerat utfall av behandlingen kontaktas patientansvarig läkare.	Läkare/dietist/sjuksköterska Vid avsteg från planerat utfall av behandlingen kontaktas patientansvarig läkare.	Läkare/dietist/sjuksköterska Vid avsteg från planerat utfall av behandlingen kontaktas patientansvarig läkare
Dokumentation	Alla yrkeskategorier som medverkar i nutritions-vårdprocessen.	Alla yrkeskategorier som medverkar i nutritions-vårdprocessen.	Alla yrkeskategorier som medverkar i nutritions-vårdprocessen.
Informations- överföring	Nutritionsbehandling översäkras vid byte av vårdnivå som all annan behandling. Vid överföring av vårdansvar sker förskrivning för kortare period (förslagsvis 1 månad).	Nutritionsbehandling översäkras vid byte av vårdnivå som all annan behandling.	Nutritionsbehandling översäkras vid byte av vårdnivå som all annan behandling.

Spolvätskor

Från och med 1 oktober 2019 tillhandahåller Läkemedelsnära produkter (LMN) produktområdet Spolvätskor - natriumklorid och sterilt vatten.

Sortiment:

Endast upphandlat/rekommenderat sortiment subventioneras av Västra Götalandsregionen.

Kompetenskrav:

Förskrivning kan ske av läkare eller sjuksköterska med förskrivningsrätt.

Kostnadsansvar:

Västra Götalandsregionen

Beställning och leverans:

Spolvätskor hanteras av Läkemedelsnära produkter och förskrivs/beställs samt registreras i Sesam LMN.

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland](#)

Länkar:

[Landsstingssubventioner](#)

Stomi

Om handboken

Handboken har lagstiftning och politiska beslut som utgångspunkt och riktar sig till dig som förskriver stomihjälpmiddel i Västra Götaland. Syftet med handboken är förskrivning av stomihjälpmiddel på lika villkor för personer med stomi och fistel från urinblåsa och tarm samt att klargöra förskrivnings- och kostnadsansvar för stomihjälpmiddel i vårdkedjan.

Målet med förskrivning av stomihjälpmiddel är att personer med stomi/reservoar ska ges förutsättningar för ett välfungerande liv med god livskvalitet fysiskt, psykiskt och socialt.

Stomihjälpmiddel

Personer med funktionsnedsättning skall beredas möjlighet till ett jämlikt och aktivt deltagande i samhällslivet. För att möjliggöra det måste de funktionshinderande konsekvenserna av olika funktionsnedsättningar minimeras. Hjälpmiddel för personer med funktionsnedsättning är ett av flera viktiga medel för att nå full delaktighet.

Definition av hjälpmedel

En kortfattad beskrivning av olika former av stomier och stomihjälpmiddel finns i Vårdhandboken.

Stomihjälpmiddel är en del i vård och behandling och kan inte frikopplas från andra vård- och behandlingsinsatser. Varje sjukvårdshuvudman (landsting/region, kommun) fastställer vilka enskilda produkter hälso- och sjukvården tillhandahåller som Stomihjälpmiddel. I Västra Götaland är ett fastställt sortiment av stomihjälpmiddel upphandlat enligt Lagen om offentlig upphandling. Vilka produktgrupper som går att förskriva i Västra Götaland framgår av avsnittet Produktanvisning.

Stomihjälpmiddel är medicintekniska produkter. Dessa produkter är särskilt konstruerade för att användas vid stomi. Lagen om medicintekniska produkter (SFS 1993:584) är en säkerhetslagstiftning som syftar till att förebygga olyckor. Där definieras medicintekniska produkter och vilka säkerhetskrav som skall uppfyllas.

Grundprincipen är att endast produkter som är CE-märkta enligt det medicintekniska direktivet kan förskrivas som stomiprodukt i Västra Götaland. CE-märkningen innebär att tillverkaren ansvarar för att produkten är säker att använda inom angivet användningsområde om bruksanvisning och skötselöreskrifter följs.

Tillverkarens ansvar för produkten upphör att gälla vid förändring av produkten genom ingrepp i produktens konstruktion eller om den används på ett sätt som strider mot tillverkarens anvisning.

[Lagen om medicintekniska produkter \(SFS 1993:584\)](#)
[Vårdhandboken](#)

Sortiment

Västra Götalandsregionen har ett upphandlat sortiment av stomihjälpmiddel. I första hand ska de upphandlade produkterna användas. Det är förskrivaren som väljer hjälpmedel i samråd med patienten. Patientens önskemål, vardagliga aktiviteter och komfort spelar in i valet av hjälpmedel. Om patientens individuella behov inte kan tillgodoses med upphandlade hjälpmedel i sortiment kan produkter förskrivas utanför sortimentet. Förskrivning av hjälpmedel utanför sortiment följs upp löpande av Läkemedelsnära Produkter.

Tillbehör

Som tillbehör räknas produkter som krävs för att uppnå/upprätthålla en säker bandagering med hjälp av de förskrivna stomihjälpmidlen för att förebygga läckage och hudskador.

Tillbehör förskrivs på samma villkor som stomiförbandet.

System för tömning av stomibandage eller reservoar

Vid eventuellt behov av installation av system för tömning av stomibandage eller reservoar på toaletten kan patienten ansöka om bostadsanpassningsbidrag från kommunen.

Arbetsterapeut skriver intyg om behovet i samverkan med stomiterapeut, patienten ansöker sedan om bidraget.

Ansvarsfördelning

[Gemensamma anvisningar handböcker – Ansvarsfördelning](#)

Vårdgivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vårdgivarens ansvar](#)

Verksamhetschefens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Verksamhetschefens ansvar](#)

Förskrivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Förskrivarens ansvar](#)

Patientens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Patientens ansvar](#)

Egenvård

En ordinerad hälso- och sjukvårdsåtgärd som kan utföras av patientens själv, förälder eller annan lämplig person ska vara föremål för ett beslut om egenvård.

[Gemensamma anvisningar handböcker – Egenvård](#)

Kompetenskrav

Det är verksamhetschef eller motsvarande som ansvarar för att säkerställa att de utsedda förskrivarna har kunskap om förskrivningsprocessen och att den omvårdnadspersonal som ska hjälpa till vid skötsel av stomi har rätt kompetens, att de har de kunskaper som krävs för arbetsuppgiften och att förskrivarkompetensen upprätthålls. Ny förskrivare skall genomgå tillämplig utbildning inom Västra Götaland. Läkemedelsnära Produkter har i uppdrag att anordna utbildningar, mässor och produktvisningar för förskrivare i Västra Götaland regelbundet återkommande över tid till olika målgrupper. Utbildning omfattar anatomi, stomityper, stomiskötsel, stomirelaterade hudproblem, komplikationer, kost, psykosociala faktorer och förskrivning av stomihjälpmiddel i Västra Götaland.

Kompetenskrav hos olika vårdgivare:

- Länssjukvård, vid sjukhus med kolorektal, urologisk och gynekologisk kirurgi
 - Specialistkompetens, stomiterapeut med högskoleutbildning Stomivård och rehabilitering 30 Hp

- Länssjukvård, primärvård, kommun och habilitering
 - Leg sjuksköterska
 - Grundläggande kompetens om stomivård och förskrivning av Stomihjälpmiddel.

Förskrivning i vårdkedjan

Stomiterapeut ansvarar för förskrivning och uppföljning av stomihjälpmiddel som fungerar i aktiviteter i dagliga livet till nya stomipatienter efter operationen. Tidigast ett år efter stomioperation kan överföring av förskrivaransvaret göras till primärvård, kommun eller habilitering från stomiterapeut till sjuksköterska. Ansvar för patientens stomiskötsel kan överföras innan förskrivaransvaret överförs. I samband med utskrivning från sjukhuset görs en bedömning om egenvård.

Patient med reservoar, fistel, behov av konvexa bandage, barn med stomi och andra mer komplicerade fall ska inte överföras till primärvård eller kommun. I dessa fall har stomiterapeut kvar ansvaret för förskrivningen under hela vårdprocessen.

För de patienter som har en välfungerande livssituation med stomi kan behovet av kontakt med stomiterapeut avta allt eftersom tiden går. De ärenden som kan bli aktuella för överföring till primärvård/kommun är patienter som har en permanent stomi och där vårdförloppet förväntas vara stabilt. I varje ärende gör stomiterapeuten en individuell bedömning i samråd med berörd vårdgivare om förskrivaransvaret kan överföras till sjuksköterska i primärvård, habilitering eller kommun.

I de fall hälso- och sjukvårdsansvaret övergår från en vårdgivare till en annan ska informationsöverföring ske via remiss, samordnad vårdplanering eller skriftlig dokumentation avseende stomivård, förskrivningsansvar och kostnadsansvar för stomihjälpmiddel beroende på när i vårdprocessen som överföringen sker.

Västra Götalandsregionens regelverk för remisshantering inom hälso- och sjukvård gäller för överföring av ansvar mellan olika vårdgivare inom Västra Götalandsregionen och innefattar både överföring mellan sjukhus/habilitering och primärvård respektive överföring av ansvar mellan vårdgivare på samma vårdnivå, ex mellan olika sjukhus. Se länk.

Rutin för samordnad vårdplanering gäller vid överföring av ansvar mellan region och kommun.

Informationsöverföringen är ett viktigt tillfälle till överföring av information och kunskap i det individuella ärendet och innebär alltid en skriftlig dokumentation/remiss och vid behov personlig kontakt mellan vårdgivarna. Stomiterapeut har ansvar för att förmedla väsentlig fakta till sjuksköterska inom habilitering, primärvård och kommun om hanteringen av stomin i det individuella patientärendet.

Förskrivare i öppenvård (primärvård, kommun, habilitering) ska vid behov konsultera stomiterapeut vid misstanke om komplikationer, antingen via telefonkonsultation eller via en remiss/vårdbegäran till besök hos stomiterapeut.

Patienten bör erbjudas återbesök hos stomiterapeut minst vartannat år för att upptäcka eventuella förändringar och för att bedöma om nyheter inom stomisortimentet kan förbättra livssituationen för patienten i jämförelse med befintliga bandage. Vid behov av utbyte av hjälpmedel förskriver stomiterapeuten ett uttag för tre månaders förbrukning av de nya hjälpmedlen.

Förskrivaren har ansvar för att följa upp och utvärdera förskrivningen av stomihjälpmedel till dess behovet upphört eller ansvaret för patienten har tagits över av någon annan. Vid överföring av hälso- och sjukvårdsansvaret i vårdkedjan överförs förskrivar- och uppföljningsansvaret till den vårdgivare som får ansvaret för patientens stomihjälpmedel.

[Samverkansrutin för tillämpning av SOSFS 2009:6, bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård](#)

[Regelverk – Remiss inom hälso- och sjukvård i Västra Götaland](#)

[Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland - SVPL](#)

Stomihjälpmedel i olika situationer

På sjukhus

Då patienten vårdas på sjukhus tillhandahålls stomihjälpmedel från sjukhuset.

I ordinärt och särskilt boende

Under utprovningen av stomihjälpmedel omedelbart efter stomioperation kan hjälpmedel för en kortare period lämnas ut till patienten från sjukhuset i väntan på en förskrivning eller leverans. Därefter förskrivs stomihjälpmedel till patienten i Sesam LMN för distribution till utlämningsställe eller hemleverans. Patienten, närstående eller assistent/personal gör därefter uttag, se avsnittet om Antal uttag.

Vid resa

Grundprincipen är att patienten tar med sig stomihjälpmedel vid resa så att det räcker för hela restiden.

Vid vistelse inom Sverige kan patienten ringa Skövdedepån och göra ett uttag med leverans till närmaste utlämningsställe på vistelseorten. Leveranstiden är längre än för leverans inom Västra Götaland.

Vid akuta behov av stomihjälpmedel i Sverige men utanför Västra Götaland kan patienten kontakta sin förskrivare som förskriver ett hjälpmedelskort för uthämtning på apotek. Uttag på apotek bekostas av patienten.

Vid utlandsvistelse ska patient ta med sig hjälpmedel för hela restiden, oavsett reslängd. Leveranser kan inte ske utanför Sverige.

Kostnadsansvar

Grundprincipen för förskrivning av stomihjälpmedel till person folkbokförd i Västra Götaland är att den som har hälso- och sjukvårdsansvaret för patienten också har ansvar för förskrivning och kostnad för stomihjälpmedel. Kostnadsansvaret åvilar ansvarig vårdgivare i Västra Götalandsregionen. Om patienten har insatser från kommunal hälso- och sjukvård och kommunens sjuksköterska är förskrivare av stomihjälpmedel ligger kostnadsansvaret på ansvarig hälso- och sjukvårdsnämnd.

Den vårdgivare som har det huvudsakliga ansvaret för löpande förskrivning av stomihjälpmedel har kostnadsansvaret för stomihjälpmedlen. Vid återbesök hos stomiterapeut efter utskrivning och överföring av förskrivnings- och kostnadsansvar från sjukhuset kan stomiterapeuten rekommendera ett byte av produkter och förskriver då för tre månaders förbrukning. Byte av stomihjälpmedel ska endast ske om patientens behov av hjälpmedel har förändrats eller om en ny modell eller teknik innebär väsentlig förbättring av funktionsförmågan för den enskilde patienten. Det är förskrivaren som bedömer om hjälpmedlet skall bytas ut.

Kostnader och avgifter för patienten

Stomihjälpmedel och distribution av stomihjälpmedel är kostnadsfria för patienten.

Besöksavgift

- Region

Vid besök som rör utlämning, utprovning/anpassning eller instruktion/träning i samband med stomihjälpmedel samt vid planering av bostadsanpassning tas en patientavgift ut. Avgiftens storlek är beroende av vilken vårdgivare som besöket/insatsen sker hos och framgår av Västra Götalandsregionens Patientavgiftshandbok, kapitel 2. Avgiften ingår i högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård.

Särskilda regler och nivåer gäller patientavgifter för asylsökande avseende akut vård och vård som inte kan anstå. Avgiftens storlek är beroende av vilken vårdgivare som besöket/insatsen sker hos och framgår av patientavgiftshandboken, kapitel 6. Asylsökande omfattas inte av högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård.

För barn och ungdom t.o.m. 19 år tas ingen patientavgift ut.

- Kommun

Inom kommunerna gäller olika lokala beslut för avgifter.

Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland

Personens hemlandsting, det vill säga det landsting där patienten är folkbokförd, ersätter vårdlandstinget/regionen som förskriver och utlämnar stomihjälpmedel.

Förskrivning av stomihjälpmedel till patient folkbokförd i annat landsting sker på "hjälpmedelskort" för distribution via apotek. Det gäller även personer folkbokförda i region Halland.

[Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer](#)

§ 6: I de fall hjälpmedel, inklusive tillbehör, till en utomlänspatient beräknas överstiga 10 000 kronor ska förskrivningen ske i samråd med hemlandstinget. Oavsett värdet på hjälpmedel ägs de av hemlandstinget.

Förskrivning till person från andra länder

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vård av personer från andra länder](#)

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland](#)

Förskrivning till person med skyddade personuppgifter

[Gemensamma anvisningar handböcker – Förskrivning till person med skyddade personuppgifter](#)

Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland

Anvisning om förskrivning av stomihjälpmiddel

Förskrivningsbara stomihjälpmiddel är klassificerade i ISO-koder enligt tabell nedan. Nedan definieras vilka stomihjälpmiddel som kan förskrivas i Västra Götaland, vilka yrkeskategorier som får förskriva produkterna samt kriterier för förskrivning.

Produktgrupper stomihjälpmiddel

ISO-kod	Benämning
091810	Påsar 1-dels för stomi
091811	Plattor 2-dels för stomi
091816	Påsar 2-dels för stomi
091819	Hjälpmiddel som stöder och håller utflödssystem för stomivård på plats
091820	Utfyllningsprodukter för stomivård
091824	Hjälpmiddel för tarmsköljning
091828	Hjälpmiddel för tömning eller sköljning för inre stomier
091831	Hjälpmiddel för stomitätning
091851	Tillbehör för stomivård
092103	Häftborttagningsmedel

092106	Hudtvättmedel
092118	Hudskyddsmedel
092704	Slutna urinuppsamlingspåsar
092705	Tömbara urinuppsamlingspåsar
092713	Upphångnings- och fästnanordningar för urinuppsamlingspåsar
044901	Sårvårdsprodukt för fixering av stomi
044902	Sårvårdsprodukt – täckande förband för stomi
044903	Sårvårdsprodukt – absorberande förband för stomi
044904	Sårvårdsprodukt – kompress

	ISO koder från område inkontinens
092400	Tappningskatetrar
092410	Tillbehör till självkatetriseringshjälpmedel (glidslem)
092700	Urinuppsamlingspåsar slutna
092701	Urinuppsamlingspåsar tömbara
092710	Upphångnings- och fästnanordningar till urinuppsamlingspåsar
093040	Icke kroppsburna inkontinensskydd (Hygien- och lakansskydd)

Förskrivare:

Läkare, sjuksköterska, stomiterapeut

Kriterier:

Person med kolostomi, ileostomi, urostomi, fistel som utgår från tarm och urinblåsa, kontinent ileo- och urostomi, bäckenreservoar.

ISO-kod 092118 och 092103 kan endast förskrivas till patient med risk för eller utvecklad hudproblematik.

Undantag:

Följande stomihjälpmiddel får endast förskrivas av stomiterapeut:

Konvexa bandage

Kontinenspropp vid stomi, ISO-kod 091831

Kateter för tömning av kontinent stomi, ISO-kod 091828

Fistel- och sårbandage

Egensvar:

De produkter som inte kräver hälso- och sjukvårdens kompetens är patientens eget ansvar att köpa i allmän handel. Exempelvis gäller det sax, handsprit, antiodörspray (motsvarande sprayer som finns i allmän handel), handskar, rengöringsmedel, kläder, avfallspåsar och hela madrasskydd.

Beställning och leverans

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland](#)

Anpassning

Produkten anpassas individuellt efter stomins form, utseende och placering. Hänsyn måste tas till urinmängd och/eller avföringens konsistens och mängd. Tillverkarens anvisningar styr vilka Anpassningar som får göras på den aktuella produkten.

Antal uttag

Grundprincipen är att mängden hjälpmedel som förskrivs per uttag bör motsvara en beräknad förbrukning på 3 månader (90 dagar). Vanligtvis förskrivs för fyra uttag men både förbrukningsperiod och antal uttag kan ändras i Sesam LMN.

En förskrivning gäller i 12 månader.

Länkar

Bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6)

[SOSFS 2009:6](#)

Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland

[Beställningsrutiner läkemedelsnära produkter](#)

Läkemedelsnära Produkter

[Läkemedelsnära produkter](#)

Gemensamma anvisningar till handböckerna

[Gemensamma texter handböcker](#)

Hälso- och sjukvårdslag (SFS 2017:30)

[Hälso- och sjukvårdslag 2017:30](#)

Lagen om medicintekniska produkter (SFS 1993:584)

[Lag om medicintekniska produkter](#)

Regelverk – Remiss inom hälso- och sjukvård

[Remiss Hälso- och sjukvård](#)

Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer (giltig från 1 jan 2015)

[Riksavtal utomlänsvård](#)

Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland - SAMSA

[Vård- och omsorgsplanering](#)

Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården (SOSFS 2008:1)

[Användning av medicintekniska produkter](#)

Vårdhandboken

[Vårdhandboken](#)

Trakeostomi

Från och med 11 januari 2019 ingår förbrukningsartiklar för trakeostomi- och laryngektomivård i Överenskommelsen för personligt förskrivna hjälpmedel vid medicinsk behandling och förskrivs och distribueras via Läkemedelsnära produkter (LMN) i Sesam LMN. Förbrukningsartiklarna regleras i Handbok för personligt förskrivna hjälpmedel.

Sortiment:

Västra Götalandsregionen har ett upphandlat sortiment av förbrukningsartiklar inom Trakeostomi. Sortimentkatalog med aktuella produkter finns på LMN's hemsida. I första hand ska de upphandlade produkterna användas. Förskrivning sker i samråd med patienten vars önskemål, vardagliga aktiviteter och behov spelar in i valet. Om patientens individuella behov inte kan tillgodoses med upphandlat sortiment kan förbrukningsartiklar förskrivas utanför sortimentet. Förskrivning utanför upphandlat sortiment följs upp löpande av LMN.

Kompetenskrav:

Läkare med specialistkompetens i lungsjukdomar, neurologi, anestesi och intensivvård eller öron-näsa-halssjukdomar.

Sjuksköterska verksam inom ovanstående specialistområden med medicinskt underlag av läkare med specialistkompetens i lungsjukdomar, neurologi, anestesi och intensivvård eller öron-näsa-halssjukdomar.

Kriterier för förskrivning regleras i Handbok för förskrivning av personliga hjälpmedel – 0915 Hjälpmedel för trakeostomivård .

[Förskrivningskriterier](#)

Kostnadsansvar: Sjukhus

Beställning och leverans:

Förbrukningsartiklar för trakeostomi- och laryngektomivård samt talventiler till trakeostomi och laryngektomi förskrivs och beställs i Sesam LMN.

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland](#)

Länkar:

[Regional försörjning gällande förbrukningsartiklar för trakeostomi- och laryngektomivård](#)

[Beställning/förskrivning](#)

[Regional försörjning av personligt förskrivna hjälpmedel vid medicinsk behandling](#)

[Hjälpmedel för trakeostomivård](#)

[Produkter för trakeostomi- och laryngektomivård och talventiler](#)